

הישיבה

הגליון לבן הישיבה

אני זוכר פעם אחת שלמדנו מסכת זבחים שהראש ישיבה ניסה להבין שם כמה מילים בדברי רש"י במשך שעה וחצי היה זה מחזה מפחיד ממש

שיחה מאלפת עם הרה"ג רבי משה יהודה שניידר שליט"א, מי שזכה ללמוד חברותא עם רבינו מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל, על הגישמאק במשנתו של רבינו

את הדבש? הרי הדבש מתוק! וענה על כך, שברגע שהאדם מתעסק בדברים נוספים מלבד התורה, ואין ליבו וראשו פנויים לגמרי רק בשביל הלימוד - אזי העניינים האחרים פוגמים בתחושת הערכות של התורה, ועל כן אנו מבקשים מהבורא 'והערב נא'.

בהזדמנות שאלתי את הראש ישיבה את השאלה הזו. והוא ענה לי תירוץ אחר: נכון שהתורה מתוקה מדבש ומנופת צופים, אבל מה לעשות שיש יצר הרע, והזקן הכסיל הזה יודע גם להתמודד עם המתקיות הזו, כמו שאנחנו רואים בחוש שרוב האנשים לא מוצאים את אותה מתקיות שבתורה!

אני זוכר שהראש ישיבה סיפר לי פעם שהחזון איש אמר פעם לרבי שלמה (שלוימקה) ברמון זצ"ל, שבצעירותו היתה לו תקופה של כשנתיים בה היה לו קשה מאוד ללמוד, אם אני זוכר את הביטוי הוא אמר שכשהוא לומד הוא מרגיש כאילו הוא גורס אבנים! עד כדי כך. ולמרות זאת הוא לא נשבר, למד ולמד והמשיך ללמוד, עד שזכה לגישמאק אמיתי בלימוד,

שכל מי שמעיין מעט בכתביו חש מיד את המתקיות המיוחדת שהיתה לו בלימוד.

בכל אופן כך הרגשנו תמיד שהוא מצפה מאיתנו שנמשיך ללמוד עוד ועוד, ועם הלימוד תבוא המתקיות, וזאת המציאות. כך גם ענה ראש הישיבה בתשובה בכת"י לשואל ששאל על הדרך לקבל חשק בלימוד, ועל זה הראש ישיבה כתב לו בתשובה "מה שלומדים יותר מקבלים יותר חשק בלימוד".

הראש ישיבה נתן הרבה אמון בלימוד שיביא את המתקיות. כולם יודעים הרי שהראש ישיבה היה משקיע זמן וכחות רבים בזיכוי הרבים של מפעלי הקירוב השונים. אני זוכר בכינוס אחד של פעילי

מזה תקופה שמערכת "דרשו" עוסקת רבות בנושא ה"גישמאק" בלימוד. מכיוון שמדובר ללא כל ספק באחד התנאים המרכזיים להצלחה בתורה, הרי שאי אפשר להמעיט בערך העניין הזה, הקריטי לחייו של בן הישיבה המבקש.

עשינו את דרכנו אל מעונו הצנוע של הגאון רבי משה יהודה שניידר שליט"א, מי שזכה ללמוד חברותא עם רבינו מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל במשך עשרות בשנים, בכדי להאציל מפיו פנינים ודברי הנהגה שקלט מרבינו במהלך השנים - בעניין הגישמאק בלימוד.

יש סיפור שמרבים לספר אותו על ראש הישיבה זצוק"ל, שפעם בא אליו בחור ואמר לו שאין לו טעם בלימוד. אמר לו ראש הישיבה שזה שהוא לא מרגיש את הטעם - בוודאי לא אומר שאין טעם. זה אומר שיש לו בעיה לחוש את הטעם. כמו שאחד שיש לו פצעים בפה וילקק דבש - לא יחוש את הטעם האמיתי ואולי אף יאמר שאין טעם לדבש, אבל בוודאי שהטעם של הדבש הוא אותו טעם,

רק שלו באופן אישי יש פצעים שמפריעים לו לחוש את הטעם. כך גם בטעם הלימוד. האם אתם יכולים לאמת בפנינו את הסיפור הזה? הסיפור אכן מפורסם, למרות שאני לא הייתי שם ואיני יכול להכחיש או לאשר אותו. לא שמעתי את זה ממנו. בכלל, אני לא זוכר הרבה שהראש ישיבה דיבר על הנושא הזה של גישמאק בלימוד. אולי אחרים שמעו. אבל אני זוכר בשאלה מעניינת ששאל יהודי אחד בהספד על מרן הסטייפלר זצוק"ל: בבוקר אנו מבקשים בברכות התורה: 'והערב נא ד' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו', שאל אותו מספיד: הרי דברי התורה מתוקים מדבש ונופת צופים מצד עצמם, ומה יש לבקש 'והערב נא'?! הרי זה כמו שיבקש אדם שימתיקו לו

בכל הזמן הזה... אבל קצת דרך ארץ עוד למדנו מהראש ישיבה... אבל ראינו במוחש שם את המתיקות הגדולה ביותר שיכולה להיות! הראש ישיבה הרי היה מרבית שנותיו ר"מ בישיבה קטנה, אלו הדרכות עוד היה מכוון את הבחורים הצעירים?

אני זוכר שהראש ישיבה מסר פעם שיחה לבחורים ודיבר על המשימה העיקרית של בחור הישיבה: להכין היטב את השיעור, להקשיב לשיעור כמו שצריך ואז לחזור עליו. זה כל מה שבחור צריך להתמקד עליו.

ורואים בחוש שהדרך הזו היא המובחרת לבחור המבקש לגדול. גם בחור שהוא בעל כישרון וחושב שהוא לא צריך את זה, אבל שיידע שזה העיקר. כך יוכל לגדול ולהיות תלמיד חכם. זה השטייגן העיקרי. ועוד עניין שהיה חוזר עליו כסדר, שבחור צריך לדעת ססדרי הישיבה הם קדושים. הסדר שנקבע בישיבה, בתורה, בתפילה ובמוסר ובכל הדברים - זה הסוד שמעמיד את הבחור לגדול כראוי. גם מרן הסטייפלער היה מורז את הבחורים כך, שימלאו את הסדרים הקבועים בישיבה. לא לחפש מעבר. בחור רוצה להיות ער עד שתיים בלילה, הוא חושב שמוזה יגדל, ולא היא. לא בזה מונח הגדלות. רק אם ישמור את סדרי הישיבה כמו שצריך, יבוא לתפילה בזמן, ללמוד בסדרים, לנוח כשצריך ולאכול כשצריך. לשמור את הסדרים. פשוט למלא את המטלות הפשוטות, להכין את השיעור, לבוא מוכן, להתרכז, לחזור. ככה גדלים! אני לא יודע כמה זכיתי אני לעשות שטייגן, אולי קצת זכיתי, ואני חושב שזה בעיקר בגלל הדברים האלה.

ואני חושב שזו ההדרכה הכי טובה לכל יהודי, אבל לישיבה בחור בפרט: אתה רוצה לגדול, תקיים את השולחן ערוך כמו שכתוב, תלמוד את הסדרים של הישיבה - תבוא לתפילות, תלמד, אל תתבטל. תקיים מה שכתוב בתורה. דאס אי דאס. זו הייתה ההדרכה של הראש ישיבה תמיד.

מאות פעמים ואלפים באו לראש ישיבה: הראש ישיבה, איזה חיזוק אפשר לעשות? "תרי"ג מצוות" כך היה עונה. ואם היה מיישהו לפעמים מתעקש בכל זאת... היה הראש ישיבה אומר לו תקפוז על הגג... מה זה בכל זאת?! תקיים את התרי"ג מצוות! הראש ישיבה היה חוזר הרבה על דברי הסטייפלר שהיה אומר: מי שזוכה לקיים את השולחן ערוך הוא צדיק! אבל אנשים מחפשים יותר מהשולחן ערוך... תקיים את השולחן ערוך.

ואכן הראש ישיבה לא היה עושה דברים חריגים. הוא היה קם בבוקר, הקפיד על 'נעגל וואסר' ליד המיטה, ומיד שהיה קם, כשהיו אומרים לו "א גוט מורגען הראש ישיבה", פחות מארבע שניות על השעון, בדקתי את זה, הוא כבר היה עם רגלים על הרצפה. כך היה עד שהיה קרוב לגיל מאה! אין לזה הגיון... הוא היה זורק את הפוך, (עד שהסכים לישון עם פוך, רק באמצע החורף כשהיה קר מאד, אחרת לא היה רוצה לישון עם פוך) פותח את העיניים, ומתיישב. למה? כי כך כתוב בשולחן ערוך כתוב: "יתגבר כארי", והוא קיים זאת כפשוטו ממש. היה נוטל 'נעגל וואסר', לאחר מכן היה שופך את הנעגל ווסר, אומר ברכות השחר, אשרי יצר, אלוקי נשמה, ברכות התורה, מקיים את ההלכה מתיישב ללמוד - להיות יהודי. כמו שכתוב בשולחן ערוך. כמו שלומדים בישיבות. לא צריכים בגדולות ובנפלאות ממני, לא צריכים איזה הדרכה מיוחדת, תלכש קרניים... זה מה שראינו, גודלים מהפשטות, מהישרות, תלמד, זהו! זה מה שאני חושב.

ובוודאי שאם כל אחד יקח משהו מהדברים האלו ויתחזק בבניין עולמו, יהיה זה עילוי נשמה גדול לראש הישיבה, ומי יתן שיהיה לכולם כאחד רק טוב, ושמצליחו מאוד אמון!

קירוב הנחה ראש הישיבה שדבר ראשון יש להתחיל עם המתקרב ללמוד גמרא. אפילו עם עוד לא יודע א-ב. הוא לא יודע שבת, טהרת המשפחה, מצוות, כלום. אבל שיתחיל "ארבעה אבות נזיקין". אף אחד לא הבין, אבל בשטח ראו איך שזה עובד באופן פלאי.

ראש הישיבה היה איש השכל הישר. זה לא מופת שעשה, אלא דבר שכלי. כי ברגע שהיהודי מגלה את המתיקות ואת הגישמאק שבלימוד תורת השם, אז באופן אוטומטי הוא כבר מתקרב בכל העניינים.

אני יכול להעיד על כך באופן אישי. זכיתי ב"ה ללמוד למעלה מעשר שנים עם יהודי מתקרב בטלפון. במשך חמש שנים אפילו לא ידעתי איך הוא נראה. למדנו גמרא בבא מציעא. עם הזמן הוא סיפר לי שהחל לשלוח את ילדיו לתלמוד תורה חרדי, הוא סיפר לי שהבן שלו לומד בזילברמן-זילברשטיין... הוא אפילו לא ידע להגיד את זה... והם עלו לישיבות חרדיות, ובאו לשבתות והבית שלו התהפך לגמרי בזכות הגישמאק הזה.

מגיע בחור לישיבה, לא יודע, לא רוצה: תשב תלמד! לא צריך כלום יותר מזה, לא לומדעם ולא עמקות, קודם כל תתחיל לקרוא את הגמרא, תקרא רש"י, תראה את התוס', תשאל את המגיד שיעור, תדבר עם המשגיב, תדון עם החברים, יש היום כל כך הרבה אפשרויות, פשוט ללמוד. וזה מביא את הגישמאק הכי גדול בלימוד!

זכור לי שהראש ישיבה דיבר פעם בכינוס לראשי ישיבות קטנות, כשעל הפרק עלתה השאלה מה אפשר כבר לתבוע מבחור צעיר? אמר הראש ישיבה שהמטרה צריכה להיות לחפש את האמת בלימוד התורה. לא כבוד, לא הישגים, כשהרצון יהיה פשוט לדעת את התורה של הקב"ה. זהו הלימוד שמביא מתיקות. הבסיס צריך תמיד להיות - הרצון של התלמיד להבין באמת, ללמוד כי כך ציווה הבורא. כי אם כל המטרה של הבחור יהיה להיות הבחור הטוב ביותר בשיעור, למשל, איזה גישמאק יכול להיות לו בזה?

אני יכול להגיד לכם, שכל השנים בהן זכיתי ברוך ה' ללמוד עם הראש ישיבה בשעות הקטנות של הלילה, ראינו את זה בחוש את המתיקות והגישמאק. אינני יודע מה זה גן עדן, אין לי השגות, אבל אם יש גן עדן בעולם הזה, הרי שהלימוד של הראש ישיבה היה גן עדן הזה... ישבנו כשבכל הבית היה חושך, הרעבעצן כבר הלכה לישון, ובחדר של ראש הישיבה היה אור - האור הגשמי לא היה כזה גדול, הראש ישיבה היה שנים לומד לאור שתי פלורסנטים קטנים, אבל האור, המתיקות, לא שייך לתאר את התענוג הזה... לא היינו הולכים כמעט לשמחות, חוץ מלמשפחה הקרובה ביותר, פשוט כי לא שייך היה לוותר על התענוג. אין גן עדן יותר מזה. לשבת כמה שעות, ללמוד, פשוט ללמוד ולחפש את האמת. אצל הראש ישיבה לא היה שום דבר אחר - רק תורה לשמה, כפשוטו ממש, זו המתיקות הכי גדולה שיכלה להיות.

העמל של ראש הישיבה, החיפוש העיקש שלו אחר האמת, היה מפעים ביותר. אני זוכר פעם אחת שלמדנו מסכת זבחים, זה היה בדף כה עמוד ב' אם אינני טועה, שהראש ישיבה ניסה להבין שם כמה מילים בדברי רש"י במשך שעה וחצי! היה זה מחזה מפחיד ממש. הוא ישב על כסא גבוה בלי משענת, על יד השולחן, הוא תפס את ראשו בשתי ידיו, וורדיו בלטו, ובמשך שעה וחצי עמל ועמל בדעתו להגיע לחקר האמת בדברי רש"י. ולבסוף אמר לנו בשקט: איך וויס ניישט דעם פשט, אני לא יודע מה הפשט...

אנחנו ישבנו כל הזמן הזה וחכינו, שתקנו כמובן, ולבסוף כשאמר לנו שהוא לא יודע פשט, היה לי יצר הרע לשאול אותו מה חשב

אמר לי שהיו לו הרבה נסיונות בצעירותו, ואחד הנסיונות הגדולים שמהם סבל הרבה, היא העניות הגדולה שהציקה לו, וזה היה עד כדי כך שלא היו לו במה להחליף בגדים. ובמלחמת העולם הראשונה נותר בסלבודקה, ואפילו לא שב לביתו לרגל הבר מצוה, וישב בגפו בישיבה בעניות נוראה, ואמר לי בדמעות בעיניו שמה שהחזיק אותו באותם שנים, ה'לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני'

הגאון רבי ישעיה קלור שליט"א על מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל בעמו למד חברותא מדי יום שישי

הנסיונות הגדולים

הוא אמר לי לא אחת, שהיו לו הרבה נסיונות בצעירותו, ואחד הנסיונות הגדולים שמהם סבל הרבה, היא העניות הגדולה שהציקה לו בצעירותו, וזה היה עד כדי כך שלא היו לו במה להחליף בגדים. אלו דברים שהוא היה צריך להילחם על כך, ובמלחמת העולם הראשונה נותר בסלבודקה, ואפילו לא שב לביתו לרגל הבר מצוה,

וישב בגפו בישיבה בעניות נוראה, ואמר לי בדמעות בעיניו שמה שהחזיק אותו באותם שנים, ה'לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני'. ושמחת התורה ועומק עיונה היא זו שהחזיקה אותו גם בצוק העתים שהיו מנת חלקו כל ימי חייו.

פעם התבטא באוזני בגילוי לב, שהצלחה בלימוד מגיעה הרבה מכח העזרה שעושים ומסייעים לזולת, ואמר שבני תורה לא צריכים לחפש חסדים במרחק, אלא עם זה שעוזר לשני בכל דבר ובלימוד בסדר יומו, זוהי זכות גדולה ועזרה אמיתית גם עבורו שיצליח הוא בלימודו. והיה

אומר לי שכשהוא לומד ומתעסק בסוגיא מסוימת, הוא לא חושב על דבר אחר זולת הסוגיא שבה הוא מתעסק ומפרשה ושיטותיה, ואף התבטא ואמר שבעת הלימוד חושב הוא כל העת 'רק על השורה שבה הוא לומד'. ואמר בשם מרן הגר"ח שכששומע שאלה, צריך לחשוב עליה חזק, כי מתוכה נמצאת התשובה.

לימוד הגמרא עם רש"י

הוא היה מרבה ללמוד את הגמרא עם פירושי רש"י כראוי בתחילה, ואמר לי פעם ששמע על ת"ח שדרכו בלימוד ללמוד הגמרא בלי רש"י, כי חפץ לראות איך הוא לומד ומבין הגמרא לבדו. והתבטא על כך מרן בכאב שצריך ללמוד את הגמרא עם רש"י במושכל ראשון, והמשיך ואמר בקולו הסמכותי - רש"י זכה להיות הרבי של כלל ישראל בחומש ובנביא ובגמרא ובכלל, והביא על כך דברי נכדו ר"ת שאמר, שעל דברי הגמרא אולי גם הוא יכול היה לחבר חיבור בדומה

הגאון רבי ישעיה קלור שליט"א ראש ישיבת "כנסת התורה" בב"ב זכה ולמד עם רבינו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל בחברותא מדי יום שישי כמה שעות במשך כחמש עשרה שנה מספר:

'אצל מרן הגרא"מ שך ראו בחוש שלא היה לו דבר זולת עמל התורה ועומק עיונה' - פותח בפנינו רבי ישעיה נרגשות - 'השמחה שהיתה לו בכל הבנה וסברא לא ניתנת לתיאור, וזה הסיבה שפנה אלי לא

אחת לאחר שהתעמק רבות בהבנת דבר מוקשה בסוגיא, ומשמים האירו דרכו והצלחה להגיע להבנה ראויה באותה שאלה מוקשית, ואז פנה אלי ואמר - 'אתה שומע, רבי ישעיה, את הסברא שלי?! משעניתני לו באמת שזה גישמאק, השיבני - זה שווה מליונים אתה חייב לשלם על כך...'

אמרתי למרן שאין לי לשלם לו כה הרבה, וענה לי בפשטות האופיינית - אם אין לך לשלם לפחות תרקוד בשמחה מכך'.

ולא אחת כשראיתיו חושב בלימוד גם כשהלך לעסוק בדברים אחרים, ולפליאתי אמר, 'זה טבע שלי שאף

כשאני הולך אני חושב בלימוד, ולעתים גם כשאני יושב ואוכל, אני חושב בלימוד, וגם כשאני מדבר אתך אני חושב על קושיא שקשה לי כבר כמה ימים'. ואמר בענוונותו שזהו הטבע שלו, ולכן גם באכילתו היה מנדנד ראשו ומתייגע בלימודו כי זו היתה טבועה בו כל ימיו. הכל יודעים כי כל ציר ימי חייו הבוגרים סבבו דרך המושג 'ערב דינסטיג' ערב יום השלישי שבו היה רגיל למסור את השיעור כללי בישיבה, כי היה מונח ביגיעה כל שבוע לקראת השיעור כללי שהיה קבוע ביום שלישי, ובעת ההכנה לשיעור לא ניתן היה להפריע לו אפילו בדברים נחוצים ממש.

כשפעם דיברנו על כך, אמרתי לו - שאצלי כל השבוע זה 'ערב פרייטיק' כי אני מייחל ומחכה ללמוד עמו מידי יום שישי, ואמר בכזו פשטות ש'לא שייך משהו אחר ומענג יותר מערב דינסטיג, כי יותר מכך אין בעולם'.

המשך בעמוד הבא >>>

ה'ליקוטי הלכות' אך מרן סירב להסכים להוספה חשובה זו, בהסבירו שהיום יכניסו את ה'ליקוטי הלכות' של החפץ חיים ולמחרת יכניסו דברים אחרים, ואל לנו לשנות ממה שיש לנו מדורי דורות, וביקש שלא לעשות שינויים בגמרא עצמה, ולא אישר להדפיס זאת גם אם יכול לצאת מכך תועלת.

פעם סיפר לי מרן זצוק"ל שמרן החפץ חיים כתב פירוש על הירושלמי, והיה הדבר חשוב בעיניו מאד, עם זאת בהמשך היו הדברים שחזר בו מרצונו להדפיסם, ולבסוף הוא לא הדפיסם, וביאר לי מרן זאת, שהחפץ חיים אמר שהיות ותלמוד ירושלמי אינו דבר שנקנה כל כך, לכן אינו חפץ להוציא כספו על חיבור שאין הרבים ירכשוהו, והוסיף ואמר שאינו צריך להוציא זאת אם יפשוט רגל מכך כי לא רבים לומדים זאת ועלול לצאת מכך חילול ד'.

ככלל ניכר היה אצלו כמה הפצת תורתו לרבים הייתה חשובה בעיניו, שכשהיה אורז את הספרים לקחתם למכירה, היה קושר את הספרים בחבל, ואמר על כך 'לעסוק בדברי תורה', כי ספריו היו חושבים מאד בעיניו כ'עסק' ושאלתיו פעם אם מרן החפץ חיים נודע גם כלמדן מיוחד מלמד ידענותו המופלגת ויראתו הנודעת, שהרי בדבריו וענה לי שבוודאי שהיה למדן עצום. שאלתיו: מדוע לא כיהן כראש ישיבה וכרב? - וענה שמרן החפץ חיים עשה רק מה שחשב שאין מישהו אחר שיכול לעשותו, וכל מה שאחר יכול היה לעשות נתן זאת לאחרים.

ככלל, בכל שנותיו של מרן זצוק"ל ראינו בחוש כמה הוא היה חסיד עצום של מרן החפץ חיים שכל דברותיו היו בעבורו קודש, ולא אחת היה מתבטא שאפילו במילי דעלמא אם נעשה כדבריו, אם נבא לאחד מאה ועשרים לשמים ונאמר שעשינו כך כי מרן החפץ חיים נהג כן, בשמים יקבלו זאת לגמרי כמו בהלכה.

וכששאלתיו פעם אם היה לו קשר אישי עם מרן החפץ חיים, הוא סיפר לי שנפגש עמו שלוש פעמים, ולמרות שהיה בזקנותו ניכר שידע הכל, וסיפר לא רק דברים שיש בהם תועלת לשומע, אלא דברים חשובים שיכולים להשפיע.

(מוסף שבת קודש | חשון תשע"ט)

לחיבורו של רש"י, אבל על מקראות החומש לא היה מצליח מעודו לעשות כך, כי הוא זה רבי של כל הדורות, והיה אומר שלמרות שהיו גדולי הראשונים לפניו ואחריו, רש"י זכה לכך כנראה מתפילותיה של אמו שכידוע התפללה הרבה שבנה יזכה להאיר את העולם, ומי יודע אם לא דמעותיה הם אלו שעמדו לה שתזכה לראותו הרבי של הדור בכל מחוזות הלימוד.

ב"ה כאמור זכיתי ללמוד עמו בחברותא 15 שנה במשך שעות בימי שישי, ושמעתי ממנו בהרבה הזדמנויות דברים רבים שנגעו לאורחותינו, והיה אומר לי תמיד באמצע הלימוד, שיחה לחזק באמונה, באומרו שברור הדבר לכולנו שיש רבש"ע המנהיג את עולמו, וברא את העולם, ומי שאינו חושב כך הוא אין לו שכל, אבל אני יודע שאין לנו השגות להבין יותר מכך, ולכן ראה לנכון צורך גדול לחזק האמונה, ועשה זאת כאילו בא לחזקני, והבנתי שמטרתו לחזקני באמונה ולהראות שהדרך לך היא שיהיה 'בפיך ובלבבך לעשותו', כי כך הוא חי זאת, וביקשני שאדבר גם כך כדי שאחיה את הדברים. עם זאת עיקר ממוש חייו היה בתורה, ופעמים רבות היה מתקשר במוצש"ק לביתי, כדי להוסיף לי משהו על לימודיו מערב שבת, כי רצה שאדע הדברים לאשורם אפילו במראה מקום.

פעם שאלתיו אם ראוי לקחת סנדקאות פעמיים באותה משפחה, ואמר שאפשר, אך הוסיף במסר חד - שתדע כי ללמוד ולחשוב בלימוד בלי הפסק שווה הרבה יותר מנטילת סנדקאות..

חסד עצום של החפץ חיים

היה סיפור שבא אליו פעם אדם וביקשו לעשות דבר מה למען כלל ישראל, ומרן התפעל מכך רבות ובירכו לך, והוא ביקש שיכתוב לו הסכמה לך, נטל מיד את עטו ורשם לו תמיכה נלהבת. כששאלתיו על כך לאחר מכן מה ראה להלהיבו כך, סיפר, שבגליציה היה אדם שביקש שילמדו בנות ישראל תורה, ובא להיוועץ עם מרן חפץ חיים בכך, וענה לו שזה דבר טוב, וביקש מכתב המלצה לך, קם מרן החפץ חיים בזריזות ואמר לו - כזה דבר טוב שנעשה ולא יהיה לי חלק בו?! מיד לקח הנייר וכתב לו המלצה חמה כדי שיהיה לו חלק בכך. וכך נהג אף מרן. ופעם שלחני יהודי אוהב ספר, שידע שמרן הינו 'חסיד' של מרן החפץ חיים, והעריך כל דיברה שיצאה מפיו, ושאל, היות והוציאו עתה ש"ס חדש על סדרי קדשים, מבקש להדפיס בסופה את

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל': 073-7078388

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

קשה לך?
זקוק לעזרה?

רק אותם שני בחורים ש"בזבוז" את זמנם והשקיעו אותם בבחור אלמוני, פליט מלחמה שאפילו לשון ארמית אינה שגורה על לשוננו, רק הם זכו וצמחו לגדולי הדור. טוביה הנער גדל והיה לגאב"ד העדה החרדית בירושלים, הגאון רבי יצחק טוביה וייס, ומשה הנער גדל והיה לראב"ד העדה החרדית בירושלים, הגאון רבי משה שטרנבוך

הסוד הקטן של שני גדולי הדור - סיפור

שם לב לנוכחותי, מדוע שיבחינו בהיעדרי? פילח הרהור נוגה את ליבי. לפתע חשתי נגיעה בכתפי. הסתובבתי. מולי עמדו שני בחורים. אחד מהם אמר לי כך: "בימים האחרונים לא שהינו בישיבה, ורק עתה הגענו. הבחנו במודעה המרגשת שעל הלוח, ומיד חיפשנו אותך. אתה הוא שמעון, הלא כן?" השבתי בחיוב והבחור הציג את עצמו ואת חברו. "שמי טוביה ושם חברי משה, אנו נלמד אתך שני סדרים ביום, בשמחה רבה". הדובר עצר לרגע את שטף דיבורו והציץ בי לראות אם נחה דעתי קמעה, ולמראה ההלם שאחז בי, החל מעודדני במילים חמות ומרגשות. החל מיום המחרת נפתח דף חדש בחיי.

שני הבחורים המופלאים השקיעו בי את כל מרצם. לעיתים ריחמתי עליהם. ניכר היה בהם שלמדנים מופלגים הם, ובכל זאת היה עליהם ללמדני את יסודות הגיון התלמוד, את הלשון הארמית, ואת התהוות מהלכי הסוגיות, שלא לדבר על רש"י, תוס', ושאר המפרשים. צעד אחר צעד הובילוני משה וטוביה, ובסיום תקופה לא קלה ולא קצרה שדרשה מצדם הקרבה אדירה, העמידוני על קרקע מוצקה, כשהם נהנים לראות אותי לומד בכוחות עצמי". וכאן, כשדמעות עיניו מלעלעות את קולו, הגיע רבי שמעון אל נקודת השיא בספור חייו המרגש: "עשרות שנים חלפו מאותה תקופה בחיי, ועודני זוכר את הבחורים שלמדו באותם ימים בישיבת הרב שניידר. את כולם אני מכיר גם היום. מעיד אני כאן נאמנה, כי מכל הבחורים שסירבו ללמוד איתי לא צמח אפילו תלמיד חכם אחד שתורתו אומנותו! משום שחסו על זמנם ולימודם, לא זכו להתגדל כראוי בתלמוד תורה. ואמנם גם אני לא זכיתי להיות תלמיד חכם, אולם לכל הפחות זכיתי לברכת עושר, שבכוחה אני מחזיק תורה במידה רבה... רק אותם שני בחורים ש"בזבוז" את זמנם והשקיעו אותם בבחור אלמוני, פליט מלחמה שאפילו לשון ארמית אינה שגורה על לשוננו, רק הם זכו וצמחו לגדולי הדור. טוביה הנער גדל והיה לגאב"ד העדה החרדית בירושלים, הגאון רבי יצחק טוביה וייס, ומשה הנער גדל והיה לראב"ד העדה החרדית בירושלים, הגאון רבי משה שטרנבוך. אכן, מחסד לא מפסידים! לעיתים עלולות לעבור שנים רבות, אך בסופו של דבר מתברר כי החסד משתלם יותר מכל... לנותן עצמו.

התהוות מהלכי הסוגיות, שלא לדבר על רש"י, תוס', ושאר המפרשים. צעד אחר צעד הובילוני משה וטוביה, ובסיום תקופה לא קלה ולא קצרה שדרשה מצדם הקרבה אדירה, העמידוני על קרקע מוצקה, כשהם נהנים לראות אותי לומד בכוחות עצמי". וכאן, כשדמעות עיניו מלעלעות את קולו, הגיע רבי שמעון אל נקודת השיא בספור חייו המרגש: "עשרות שנים חלפו מאותה תקופה בחיי, ועודני זוכר את הבחורים שלמדו באותם ימים בישיבת הרב שניידר. את כולם אני מכיר גם היום. מעיד אני כאן נאמנה, כי מכל הבחורים שסירבו ללמוד איתי לא צמח אפילו תלמיד חכם אחד שתורתו אומנותו! משום שחסו על זמנם ולימודם, לא זכו להתגדל כראוי בתלמוד תורה. ואמנם גם אני לא זכיתי להיות תלמיד חכם, אולם לכל הפחות זכיתי לברכת עושר, שבכוחה אני מחזיק תורה במידה רבה... רק אותם שני בחורים ש"בזבוז" את זמנם והשקיעו אותם בבחור אלמוני, פליט מלחמה שאפילו לשון ארמית אינה שגורה על לשוננו, רק הם זכו וצמחו לגדולי הדור. טוביה הנער גדל והיה לגאב"ד העדה החרדית בירושלים, הגאון רבי יצחק טוביה וייס, ומשה הנער גדל והיה לראב"ד העדה החרדית בירושלים, הגאון רבי משה שטרנבוך. אכן, מחסד לא מפסידים! לעיתים עלולות לעבור שנים רבות, אך בסופו של דבר מתברר כי החסד משתלם יותר מכל... לנותן עצמו.

(דרך עץ החיים, בראשית). מתוך עלונו של הרב חנניה צולק פרשת לך לך תשע"ט

במהלך הכנסת ס"ת שערך, סיפר ר' שמעון דייטש, עשיר לונדוני מופלג, את המעשה הבא: היו אלו ימי תום מלחמת העולם השנייה. נער צעיר הייתי, ובסיום המלחמה מצאתי עצמי בן 18 שנה, מתהלך בודד בעולם, ללא מכר וגואל. בדרך כלשהי התגלגלתי ללונדון ותרתי אחר יישוב יהודי, וכאשר הפנה אותי מאן דהו ליישיבתו של רבי משה שניידר, לא היה קץ לשמחתי. עליתי לחדרו של ראש הישיבה ושטחתי בפניו את בקשתי להתקבל ליישיבתו כתלמיד מהמניין. תוך רגעים התברר לי כי מצבי בכי רע. מכיוון שבפרוץ המלחמה הייתי נער כבן 12, הפסדתי לדאבוני את שנות הלימוד המכריעות ביותר. במשך שש שנות המלחמה נאלצתי להתמודד עם קשיי החיים במקום עם הוויות אביי ורבא... התוצאה העגומה הייתה ידיעות דלות במיוחד בגמרא ובפוסקים, וסיכוי שואף לאפס

ככל שהדבר קשור ללימודים בישיבה בעלת שם עולמי... ראש הישיבה אמנם האיר לי את פניו, אולם הסביר לי כי אין לי מה לחפש בישיבה. "הבט", אמר בנועם, "בחורי הישיבה צוללים בים התלמוד שעות רבות מידי יום. רובם מילאו כרסם במסכתות רבות. לא תוכל להדביק את קצב הלימוד שלהם, וחוששני שהשהות לצידם בישיבה רק תגרום לך עגמת נפש מיותרת". ברם, תלאות המלחמה לא הותירו לי ברירה, בהיותי פליט - מוכרח הייתי למצוא לעצמי מקום אכסניה. הבהרתי לראש הישיבה, כי גם אם אצטרך ללמוד הכל מהתחלה, אעשה זאת שלב אחר שלב, ובלבד שאזכה להימנות על יושבי בית המדרש. מלא היסוס עליתי לאולם הישיבה, נטלתי נייר ועט ורשמתי כך: "שמי שמעון דייטש, והנני פליט ממלחמת העולם. עקב שנות המלחמה ידיעותי בלימוד דלות במיוחד, וע"כ אשמח לקבל כל עזרה שתוצע לי. אודה מאוד למי שיאזן ללמוד עמי את סדרי הישיבה". את המודעה הצנועה הצמדתי ללוח המודעות ושביבי תקוה נצנצו בליבי. יום תמים חלף בלא שמישהו יפנה אלי, אך לא התייאשתי. 'בוודאי לא שמו לב למודעה, אולם מחר לבטח יפנה אלי אחד מבחורי הישיבה ויציע לי עזרה'. אפס, גם יום המחרת עבר במפח נפש מוחלט. לבד מברכות שלום קלושות, איש לא ממש התעניין במצבי. בבוקרו של היום השלישי נשברתי. 'אם עד הערב לא יפנה אלי איש, אארוז את חפצי ואסתלק כלעומת שבאתי'. סדר ראשון חלף ביעף וגם סדר שני נטה לערוב, ובהגיע הסדר השלישי קמתי והתכוננתי לצאת לדרך. 'בין כה וכה איש לא

בעת שערכו לו את הצילומים נאלץ להוציא את הציציות והתפילין ולאחר מכן לבשם תיכף מיד ודיבר בדברי תורה, כך שלש או ארבע פעמים. בפעם האחרונה שהפריעו לו בתלמודו וקראהו לצילום רביעי, פרץ בבכי ואמר לי: הכל, כל הביטול תורה הזה הוא בעוון ביטול תורה!

הדביקות בלימוד התורה של הגאון רבי חיים פינחס שיינברג זצוק"ל ראש ישיבת תורה אור ובעל "טבעת החושן"

בשאלות שנוגעות לניצול הזמן שאין לו שום תמורה ותחליף, ובו תלויים כל חיי הרוחניות, בזה לא מרבים לשאול ופוסקים לבד. מרגלא בפומיה לספר על הגאון רבי זלמלה מוואלאז'ין שהיה ישן כל ימיו עם כפפות לידיו, כדי שכאשר יקיץ בבוקר משנתו, יוכל להרהר מיד בדברי תורה בלי להמתין רגע קט. הוא עצמו היה אומר שאינו נוטל ידיים לפני מנחה ומעריב משום שהוא שומר ידיו כל היום שלא ליגוע במקומות מכוסים.

בשמחת בר מצוה שנכח הגיע קרוב משפחה וענד לחתן שעון יד כמתנה. אמר רבינו לחתן: בטח אתה מבין למה הוא קנה לך שעון יד דווקא, כי יש בו תכונה נפלאה שכאשר רוצים לדעת מה השעה, אין צורך להרים את העיניים מחוץ לגמרא לראות מה השעה, אלא מביטים ביד ונשארים בתוך הדף.

אהבת התורה שהדביקה

כידוע שעם שרבינו שמר כל כך על זמנו אך מאידך היה גם מאיר פנים לכל יציר נוצר ומה יעשה כאשר הדברים סותרים אחד את רעהו. תופעה מוכרת היתה שבאו לקבל את ברכתו וביקשו להצטלם איתו. רבינו רצה ללמוד, עבורו כל טקס הצילום היה זר ומוזר, אולם איך אפשר להשיב ריקם את פניו של מי שמבקש זאת וכשהיו מבקשים ממנו להצטלם איתו היה רגיל לומר: אם תבטיח לי שתלמד עבור זה עוד עשר דקות אני מסכים.

"יש לי ברית"

פעם לאחר שמחת ברית מילה בה הוזמן להיות סנדק נתבקש על ידי בעל - השמחה להשתתף גם בסעודת הברית. רבינו השיב בטבעיות שאין בידו אפשרות לקיים משאלה זו, כיון שיש לו ברית נוספת, לכן הוא נאלץ לעזוב את המקום באופן מיידי.

בעל - השמחה, שהיה אחד ממקורביו, וידע בוודאות שלא הוזמן באותו יום לברית נוספת, שאלו לאיזו ברית כוונתו חייך רבינו ואמר: הוזמנתי לקיים את הברית עליה נשבענו כולנו, כל עם ישראל, ואשר

כשם שכל רגע של לימוד תורה היה אצלו מדוקדק, כל רגע של ביטול תורה היה אצלו האסון הגדול ביותר. מסיבה זו לא הרשה לעניים וגבאי צדקה להסתובב בבית מדרש לאסוף כסף, וכשראה גבאי צדקה שנכנס לאסוף בבית המדרש הוא נחרד מהמחשבה שהולך עכשיו להיות ביטול תורה ולו לרגע קט לכל מאות בני הישיבה, בעיני רוחו ראה ביטול תורה מידי של כל יושבי בתי המדרש, שכן גם אם יגרם לכל אחד ביטול של שניות אחדות, הלא יחד זה כבר פסק זמן, לכן ניגש ואמר להם בעדינות אך בנחרצות שאינו מרשה לאסוף באמצע הסדר, ומי שמעונין בזה שיגיע בשעות בין הסדרים או כאשר יוצאים מהסדר, הוא ליוה אותם עד מחוץ לישיבה, ולפעמים אף כברת דרך נוספת להיות בטוח שהאברכים והבחורים לא יופרעו משקידתם.

פעם אמר לו מיישהו, שפלוגי ת"ח גדול ומורה הוראה מפורסם, הביע תמיהה על הנהגה זו שלא מרשים לאסוף צדקה בתוך סדרי הישיבה, אמר רבינו לזה שסיפר לו על כך שישאל את אותו תלמיד חכם, האם הוא מסכים שיבואו לביתו בכל יום לאסוף צדקה בשעה שתים לפנות בוקר, הלה לא הבין את הקשר, נענה רבינו ואמר, כל אחד מבין שאמצע הלילה זו אינה השעה המתאימה לבקש צדקה, האם אמצע הלימוד הוא פחות חשוב משעת השינה.

מטעם זה לא הסכים שיקראו לאברכים לטלפון רק במקרים דחופים מאד, וגם לא הסכים שיבואו אורחים ויפריעו ללומדים באמצע הסדר. פעם בא אדם מבחוץ לחפש את אחד מחשובי האברכים, כשראהו רבינו, שאל אותו מה הוא מחפש וענה שמחפש את פלוני, אמר לו: "בבקשה ממך, אל תיגש אליו הוא שקוע עכשיו בלימוד ואל תפריע לו" הגיב הלה: "טוב, אחכה לו עד שיבא", ענה לו רבינו: "תחכה, אבל לא בקרבת מקום לבית המדרש, כדי שלא יראה אותך ויפריע". והיה מרגלא בפומיה: פעמים רבות באים לשאול על כך או מזלג אם נטרפו או לא, ואני חושב לעצמי, הרי זו שאלה קטנה וניתן בכמה פרוטות לקנות כף חדשה, ודאי שיש בזה כל תשחית ואסור לזרוק סתם, אך הייתי אפילו אני נותן להם את הכסף לקנות חדשה, אבל

רבי שמשון גילה כי בחנות המכולת הסמוכה לשיבה מוצעים למכירה מסטיקים שכשרותם מוטלת בספק. רכש רבי שמשון את כל המלאי שהיה בחנות והשליכו לאשפה. כעבור כמה ימים, הביא בעל החנות כמות נוספת, שאף אותה רכש רבי שמשון והשליך לפח לעיני בעל החנות. שאל אותו בעל החנות "לא חבל על הכסף שלך, הרב פינקוס?"

יראת חטא עטופה בטוב לב של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל

לא תחמוד?! שאל בחומרה, תוך שהוא מקריא באוזניו את לשון השולחן ערוך: "כל החומד וכו' או כליו של חברו... והכביד עליו רעים והפציר בו עד שלקחו ממנו הרי זה עובר בלא תחמוד..." וזעזע את לבו. הבן ירא ה' שכמובן מעולם לא עלה על דעתו להיכשל בשגגה בחטא כזה, ובעודו מהרהר אודותיו בעגמה נשמע קולו של האב מבעד לאפרכסת: "עליך להחליט מיד להחזיר את המצלמה למקומה הראשון, ואט אט שקע המאורע בתהומות הנשייה. חלפו ימים. ערב אחד, כאשר יצא מאופקים בדרכו למסור שיחה, התקשר רבינו לבנו זה וסיפר שהוא מזדמן לעירו ומעוניין לבקר בביתו..

לאחר הדרשה נקש בדלת ביתו של הבן בפנים מחויכות, כשידיו נושאות חבילה גדולה ועטופה, ולאחר שהניחה בעדינות אצל פתח הבית, הפטיר כמתנצל שזו ההזדמנות להעניק להם מתנה לרגל כניסתם לדירה החדשה.

בני הזוג הביטו על הארגז, מגביהים את המתנה הגדולה ופותחים את העטיפה. משהורדה עטיפה אחת ואחריה נגלתה עטיפה נוספת, הפטירו בחיוך "זה גדול כמו מיקסר, אבל לא שוקל כמותו", ובניתיים המשיכו לקלף עוד ועוד עטיפות ("לא התאים לאבא כזה נוסח של מעשה", הם מספרים, "ה'קונצים' הללו לא היו אופייניים, אולם כך מצא במקרה זה לנכון"). הררי עטיפות נערמו להם בפניה, והמתנה עצמה, שכבר הבינו כי אינה גדולה כפי שחשבו בוששה מלהיגלות. והנה - עטיפה מקורית של חנות באמריקה, שמשם שב אך לפני יומיים, נושאת בחובה אריות קרטון קטנה, שבתוכה נחה לה בשלווה... המשיך בעמוד הבא <<<

שני פנים היו לה, ליראת שמים הנשגבה של רבי שמשון. הפן האחד, תחושת הפחד והרעדה מהדר גאונו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, והפן השני והמעשי שלה היה הבריחה מפני כל נדנדוד של חטא. הערנות והחכמה להבין ביראת אלוקים בתוך שטף החיים ומעשים שבכל יום, הטורדים את הדעת ומונעים מלהביט אל סוף דבר ולהבחין בו חשש עבירה.

פעם, שח לפי תומו באוזני אחד מבניו שיח' ואמר: "אני אדם פשוט, ובכל זאת לפני שאני מכניס דבר מאכל כלשהו בפסח אל פי, אני חש ברעד מפני 'משהו' חמץ!" ומאידך גיסא, ניכרה אצלו העמידה במבחן המעשה של הימנעות מחטא בהתנהלות היום-יומית ובפרטים הקטנים שאדם דש בעקביו. המעשה הבא ספוג

ביראת חטא, עטוף באצטלה של טוב לב ורגשות אהבת אב, ולא עמעם רגש זה את הרגש האחר כהוא זה:

בשובו ארצה באחד ממסעותיו לזיכוי הרבים, הביא עמו רבי שמשון זצ"ל מצלמה והעניק אותה במתנה לאחת מבנותיו שבבית. משנודע הדבר לאחד מבניו הנשואים, הוא הפציר באחותו להעניק לו את המצלמה שכבר תקופה ארוכה הוא נצרך לה ביותר, כשפיו נימוק משכנע לבקשה. "אם את תבקשי מאבא", אמר לה, "הרי הוא יקנה לך מצלמה אחרת כבר בנסיעה הקרובה".

הילדה, שבתחילה סירבה להיפרד מהמתנה היקרה, התרצתה לבסוף ומסרה לידיו את המצלמה ובכך לכאורה ירד הנושא מן הפרק. אלא שעוד באותו הלילה קיבל הבן הנשוי טלפון בהול מאבא. בהול כפשוטו וכמשמעו: "האם ידוע לך שעברת על איסור דאורייתא של

הקו ליעוץ להצלחה בלימוד ומתיקות התורה

1800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

שמוא יהרוג חמור מישמא ייהרג

רבי שמשון זצ"ל היה מספר על המעשה הבא שאירע עמו, וממנו ניתן לקבל מושג-מה על נקודת ההלכה שכל ציר החיים צריך לסוב עליה: פעם עברתי תאונת דרכים, כשבמהלך נסיעה הרכב שבו נהגתי התהפך. ברוך השם שלא אירע עמי שום דבר רציני פרט לכמה חתכים, אבל בכל זאת אושפזתי לתקופה בבית חולים, ולשם הגיע שוטר לחקור אותי מה בדיוק אירע, ובתשובה לשאלתו סיפרתי לו מה אירע: 'תראה, אני נהג חדש. היו אז רוחות חזקות, איבדתי שליטה על ההגה, והרכב התהפך'.

שבוע לאחר מכן, כאשר הייתי אצל הראש ישיבה שלי ר' יושע-בער זצ"ל, והתעניין גם הוא לדעת מה אירע, ניסיתי לתאר לו כיצד אירעה התאונה, אבל אז שמעתי מפיו תגובה שאיני יכול לשכוח אותה: 'אוי, אמר תכף 'אם כן, היית עלול להרוג בן אדם!' "אתם מבינים?" אמר רבי שמשון, "כאשר סיפרתי את זה לשוטר - שמעצם תפקידו אמור לשמור על חיי התושבים - ותיארת בפניו את נסיבות התאונה, נחה דעתו ואמר 'אה, בסדר', אבל הראש ישיבה לא אמר לי 'אוי, היית עלול להיהרג', אלא 'עלול היית להרוג מישהו', והסתכל עלי כעל משוגע. איך יתכן שיהודי יגיע למצב כזה, שבו הוא עלול להרוג מישהו? כזה מבט יהודי!"

סם המוות

מה אופייני אפוא שכאשר הבחין במאכלים שעדיין לא עושרו לחומרה, מונחים במרכז המטבח שבביתו ולא במקום המיועד להם בפניה נסתרת, קרא רבי שמשון בקול כואב: "אם היה זה סם המוות, הגם אז היו מניחים אותם כאן?!"

וכך אמר פעם בדברו על מידתם של צדיקים. בהזכירו מאמר חז"ל ש"צדיקים - יצר טוב שופטם", וכל פעולותיהם מונעות על ידי היצר הטוב. שלפי זה נמצא שאין הם נמשכים סתם כך לכוס שתייה, אלא אם כן הם זקוקים באותו הרגע לשתות, והשתייה באמת תועיל למטרתה. כאשר אנו - לעומת זאת - רוצים לקנות לעצמנו איזה דבר מאכל, ואנו רואים על אריות המוצר רשימה של רכיבים שאין לנו כל מושג במהותם, אנו מרגיעים את עצמו במחשבה ש"כנראה, זה בסדר...", אבל צדיק מתייחס למאכל בלתי כשר כאל רעל, ועד שלא התבררה לו במאת האחוזים כשרותו של המוצר ללא פקפוק, הוא פשוט מפחד להתקרב אליו.

אף הזהירות מפני סם המוות אינה מתייחסת אצל כל אחד רק כלפי נפשו הוא, שכן טבע הבריות להזהיר אף את זולתם מפני סכנת החיים המשחרת לפתחם:

המשך בעמוד 14 <<<

מצלמה, זהה לזו שהוחזרה זה מכבר לאחות. "זו מתנה עבורכם", הכריז בחגיגות.

החיוך הפך לדמעות של התרגשות: איך הצליח אבא לחוש את רגשות הלב של הילדים. להפציר באחות - אמנם אסור בתכלית, אבל הוא בהחלט רשם על לוח לבו להביא אחרת - 'כשרה למהדרין'. החרדה מפני ה"לא תחמוד" בטלפון הלילי שהוא עתידה להדהד באוזניו גם לאחר שהמצלמה תבלה ואיננה, אבל הכאב שבכל זאת נותר מן הסיפור, הוא זה שלא נמצאה המצלמה המסוגלת להנציח את הלב הטוב של אבא זצ"ל מצד אחד, ויראת החטא מן הצד השני.

הזירות מופלגת באכילתו

כיוצא בזה: במשך שנים ארוכות ידעו בני המשפחה שהרב אינו מחבב 'חצילים', ולא די שהתנור מאכילתו כצורתו אלא שאף במאכל הכולל תערובת משהו ממנו לא טעם. מה מאד השתאו אפוא. כאשר הבחינו בו באחת השבתות נוטל קמעה מתבשיל החצילים שעל השולחן ומגישו אל פיו. "מה נשתנה?" שאלו, ורבי שמשון ניאות להשיב:

"כל העת נמנעתי מאכילת חצילים משום דעת הפוסקים לחוש שמוא שיח החציל (הנותן פירותיו רק שלש שנים), דינו כפרי ולא כירק והרי הוא ערלה, אך מאחר שזו חומרה יתרה שלא מצאתי לנכון שתנהגו בה, לא גיליתי את הטעם האמיתי להתנרות מאכילתם. אבל השבוע ראיתי ב'ברכי יוסף' שהאר"י ז"ל אכל חצילים. הסקתי אפוא שאין בהם חשש ערלה, ומעתה סרה המניעה שהיתה לי עד עתה".

ומעניין לעניין באותו עניין:

במהלך דברים שנשא לזכר חותנו הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל, סיפר רבינו בין השאר:

שמעתי ממורי ורבי רבי יושע-בער (-סולובייצ'יק) זצ"ל, שבניגוד לארץ ישראל, באירופה היה התפוז פרי נדיר ביותר, וכמעט לא היה בנמצא, וכאשר הוזדמן תפוז לאיזו משפחה, היו מחלקים אותו לפלחים, וכל אחד קיבל פלח אחד, כמו מעדן מיוחד. והנה כאשר הגיע חותני בבחרותו לארץ והתכבד פעם בתפוז, התברר לו להוותו לאחר שאכל ממנו שהפרי לא היה מעושר, או שהיה בספק מעושר. וכתיקון לאותו מכשול שבא לידו בשוגג לא אכל תפוזים מאז ועד סוף ימיו.

המפליא הוא שאף אחד מילדיו לא ידע על כך מאומה, ורק לאחר פטירתו נודע לנו על קבלה זו שעמד בה כל ימיו ויותר משעובדה זו לכשעצמה שבקבות מכשול חד פעמי שוב לא אכל מהפרי כל ימיו, מפליא הדבר שאנו - בני המשפחה - שהכרנו את סדר מאכליו ובפרט בחודשי חייו האחרונים שהיה חולה ונוקק לטיפולנו, מעולם לא שמענו על כך מפיו דבר.

”
טוב שלום מרומה
ממחלוקת של אמת

(רבי ישראל סלאנטר)

“

מפי נרתגם

**הדרכה
ללימוד
המוסר**

מי שזכה ללמוד ולסיים מסילת ישרים וזכתה מתחיל ללמוד בחובת הלבבות יקבל משם עוד זוויות של הסתכלות על אותם נושאים

שיחה מיוחדת עם הגה"צ ר' שלמה פאלי שליט"א משגיח בישיבת חברון - גבעת מרדכי

לוינשטיין זצ"ל שלימוד המוסר הוא פיקוח נפש, ובלי לימוד המוסר אי אפשר לחיות אפילו שעה אחת במצב של סור מרע. פולמוס המוסר שהיה בדורות הקודמים היה רק על השאלה אם לקבוע סדרי מוסר ובתי מוסר, אבל מעולם לא היה פולמוס על כך שאדם צריך לבקש ולחפש לעצמו דרכים להגביר את היראת שמים שבו ולמצוא עצות ותחבולות למלחמת היצר, וכבר כ' החפץ חיים (בס' בית ישראל במאמר לראשי הישיבות) שגם הגדולים שהתנגדו למוסר מודים כעת כי לימוד המוסר נחוץ מאד ובלי לימוד המוסר אין זה בטוח שיהיה קיום בידינו לתורה ויראת שמים, ואף שלימוד המוסר במסגרת של "קנין חכמה" הוא

לכאורה על מנת לקבל מילגה, מדגיש הגר"ש פאלי שאין בזה גריעותא והואיל וכבר לימדונו חז"ל שלעולם ילמד אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, ובפרט בלימוד המוסר מגיעים יותר ל"לשמה" מאשר בלימוד התורה כי בעצם יש חיבור ורצון ללמוד מוסר, ורובא דרובא של העולם כאשר מתיישבים ללמוד אז מתחברים ולומדים לשמה, ובסך הכל המילגה גורמת רק למחייב הראשון של להתיישב ללמוד, וכך נהגו גדולי עולם ליצור מחייבים בצורה של מילגות וכדו' כדי לדרבן את הלימוד. לקראת התחלת לימוד החובת הלבבות מבהיר הגר"ש פאלי שבספר

חובת הלבבות יש בו קושי יותר מאשר המסילת ישרים, שהמסילת ישרים נכתב בלשון שהקורא יכול לרוץ בו, ואע"פ שקבלנו מהגר"א ועוד שבכל מילה טמונים סודות ועיקרים גדולים, ואין מילה מיותרת במסילת ישרים, אע"פ כן ישנו את ההנהגה הפשוטה שמתאימה לכל אחד ללמוד ולהבין את דברי הרמח"ל, משא"כ חובת הלבבות יש לו לשון יותר כבדה, ומה טוב ומה נעים עשה הפירוש לב טוב שפירש את לשונו של החובת הלבבות, וממילא יכול כל אחד לקרוא בצורה קולחת ושוטפת את דברי החובת הלבבות בלי להתעכב על קושי השפה והסגנון. ושינוי נוסף שיש בין הספרים הוא שהמסילת ישרים כתב את הדברים בצורה מאד מתומצתת, והחובת הלבבות הוא מאריך יותר, וכתב גם את הראיות והחקירות שיש כדי להגיע אל המסקנה, ויש בחובת הלבבות הרבה דברי הבנה, וכגון איך צריך להתבונן על הבריאה על החכמה שיש בגוף האדם ומה להכיר את גדלות הבורא ולעורר את חובת האדם כלפי בוראו ואילו המסילת ישרים כתב את המסקנה על חובת האדם בעולמו, אך לאריכות יש גם מעלה שבוה האדם יכול יותר להתחבר ולקרר את הדברים אל ליבו. הקב"ה יעזור שהלימוד יביא לידי מעשה, וכל הלומדים יחשבו חשבונו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ויתייצבו על דרך טוב, ותרבה דעת של יראת ה' בקרב ישראל.

בחודש כסלו התחילו אלפי אברכים ובחורים בלימוד בספר חובת הלבבות לאחר שבשנה אחרונה קנו לעצמם קנין נצח בלימוד בס' מסילת ישרים מרישא ועד גמירא. עלינו למעונו של הגה"צ ר' שלמה פאלי שליט"א משגיח בישיבת חברון - גבעת מרדכי לשמוע דברי הכוונה בלימוד המוסר.

הגר"ש פאלי מגדיר שבלימוד המוסר יש ב' חלקים, החלק הראשון הוא הידיעות, בלי לימוד המוסר חסר לאדם את הידיעות הבסיסיות מה חובתו בעולמו, ולא מכירים ולא יודעים את הבעיות וההתמודדויות שיש וכיצד יש להתמודד עם כל בעיה. ספר מסילת ישרים בנוי שלב אחרי שלב ללמד את הלומד בו מה חובתו בעולמו ומהם החיובים המוטלים עליו, ופשוט שכמה שלומדים יותר או מקבלים יותר ידיעות ותמונה יותר רחבה על הדברים, ומי שזכה ללמוד ולסיים מסילת ישרים וזכתה מתחיל ללמוד בחובת הלבבות יקבל משם עוד זוויות של הסתכלות על אותם נושאים איך אדם עובד את בוראו בעולם וכו' והכל מגיע לאותה התכלית איך לעבוד את הקב"ה, א"מ המשגיח הגה"צ ר' הירש פאלי זצ"ל בכל שיחותיו היה חוזר ומשנן את מאמר חז"ל "לא המדרש עיקר אלא המעשה", והיינו שלימוד המוסר אינו רק דרשות ודיבורים יפים אלא צריך המוסר להביא את האדם לידי עשייה איך להתגבר על תאוה, איך להתגבר על עצלות. והכל כדי שתהיה צורה מעשית איך להתקדם בעבודת ה'.

אבל החלק הנוסף שיש במוסר ואותו ייסד אור העולם מרן ר' ישראל סלנטר הוא ה"השבות אל לבבך", דהיינו לא מספיק שידע האדם את גנות הרע ואת החובה להיות טוב אלא צריך להשיב אל הלב, והדרך להשיב אל הלב הוא לשנן מאמר חז"ל ולחזור עליו פעמים רבות עד שמרגישים שהוא חודר אל הלב, וכ"כ הגר"ש וולבה בשם הגה"צ ר' נפתלי אמסטרדם. וכל אחד צריך לבחור לו את המאמר חז"ל או הספר מוסר שמדבר אליו ויש לו את היכולת לחודר אל מעמקי ליבו, וזה ודאי שיש תועלת שלומדים גם את המסילת ישרים וגם את החובת הלבבות ואז כל אחד יכול לראות בעצמו איזה דברים פעלו עליו ואיך יש לו לחזור ולשנן אותם עוד ועוד. גם העצה של ר' ישראל על ה"שפתיים דולקות" היא שכמה פועלים הדברים יותר אל הלב כי הניגון מוסיף הרבה, וללמוד אותו מאמר חז"ל עם ניגון או בלי ניגון זה עולם אחר לגמרי.

החיוב ללמוד מוסר הוא הלכה כמש"כ הבאר היטב (או"ח סי' רג סק"א) והחיי אדם (כלל קמ"ג) ובמשנ"ב (סי' א סק"ב), ומקובלנו מרבנותינו שהגר"א וכל סביביו עסקו במוסר, וכן לנוודע ביהודה היה מוכיח שבא לייסרו בדברים, והגדיל לומר המשגיח הגה"צ ר' יחזקאל

הוא לא יודע להצביע על הנקודה, מה הבעיה בו, והוא חסר אוניס מול המציאות הקרירה אליה נקלע, והוא חושש כי כל חייו יסבול מכך. דברתי איתו במשך שעה ארוכה, בסופה בסייעתא דשמיא, הוא יצא לדרך חדשה

בחופשיות. אתה עסוק לפני כל יצירת שיחה וקשר במחשבות כמו: כיצד זה יראה בעיני החבר? האם גם הוא מעוניין בזה? זאת בשונה מהחידור שם היית בטוח בתדמיתך, היית חופשי עם החברים, חשת שזה שהחברה אוהבת אותך זו עובדה מוגמרת שאין עליה עוררין, ולך נותר רק ליהנות ממנה ולפתח שיחה ספונטנית וחופשית בכל פעם שאתה מעוניין.

2. התחלת כעת ללמוד עם בחורים רבים שגם אתה אינך מכיר כלל! אתה בדרכך לרכוש לעצמך את חבריך החדשים וע"כ טבעי למדי שגם אתה בחון אותם ומנסה ללמוד אותם. אתה לא ממנהר מידי לחלוק חוויות עם בחור שאינך יודע מה טיבו. כיצד יגיב? האם יבין? האם יתעניין? באיזו רמה של בחור מדובר? האם כדאי לי ליצור עמו קשר? אתה אינך יכול להרגיש מחובר לחברים שאינך מכירם.

3. קשר נבנה בין היתר מחוויות משותפות, דבר שעדיין לא הספקת לחוות עם חבריך החדשים. העובדה כי הגעתם ממגוון רחב של 'תלמודי תורה' מעמידה אותך במצב בו חלק ניכר מסגנון השיח ומהנושאים אינם משותפים. הגעתם מרקע שונה, ממקומות אחרים, וחשוב שתהיה מודע לכך שההשלכה של זה עצומה!

עצם הבנת העניין, תכוונן אותך לפעול נכון, ולהתמודד איתה בצורה המיטבית. ועדיין ארצה להוסיף לך עצה קטנה והיא: תהיה נחמד! כן, תפרגן לחברים ולכולם! בלי חשבון! תוך השתדלות לאתר את הנקודות האמיתיות והנכונות. תתחלק עמם, תן משלך, תקשיב לחבר המספר לך, תביע התעניינות ואמפתיה. תגרום אתה לכך שחברים לא ירתעו ליצור עמך קשר ולהכיר אותך. תהיה פתוח לסביבה, ועירני לצרכיה. החברה אוהבת את זה, מחפשת את זה, ומעריכה את זה. (אם כי, שברור לך ודאי, שגם עם עצה זו עלינו להשתמש בחכמה, כי נחמדות יתר ומחמאה מזוייפת גם זה מזיק...)

על הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל מסופר שכשנכנס לשיבה היה צעיר מאד, פחות מגיל בר מצוה. בתקופה הראשונה לשהותו בשיבה הרגיש הרגשה של בדידות וגעגועים עזים הביתה להוריו שגרו בכפר. ביתו היה במרחק כה רב שאם היה חוזר הביתה לא יכול היה לנסוע לשיבה שוב. ביום חמישי גברו עליו הגעגועים מאד. הוא נשבר והחליט שזהו מיד אחרי שבת הוא חוזר הביתה! אך בשבת חבר טפח לו על השכם וסידר לו את צווארון חליפתו, ואז גמר אומר בליבו "אם אני חשוב ומישהו מתעניין בי אני נשאר פה".

בתקופה זו של השנה, כמעט מידי שבוע, ולפעמים כמה פעמים בשבוע, אני מקבל במוקד שיחה כאובה, כל פעם מבחור אחר, המתלונן על בדידות חברתית. למרות שהפרטים משתנים ממקרה למקרה, אבל העיקרון זהה והבעיה עמה מתמודדים השואלים מאחדת הרבה מאוד מבני הישיבה החדשים, שזה עתה החלו את דרכם בשיבה החדשה.

השבוע היה זה בחור חביב, הוא לא חשף את שמו אך אני בליבי כיניתי אותו משה. הוא סיפר שנכנס השנה לשיבה קטנה, לומד מצוין בסדרים ומגיע לתפילה בזמן. בקיצור בחור רציני. הוא מגיע מתלמוד תורה שם היה לו מעמד חברתי איתן, והיה מקובל ואהוב על חבריו. ואולי דווקא בשל כך, הבדידות אליה לא הורגל מעולם, תקפה אותו בשיבה ביתר שאת.

הוא מסתובב ימים על גבי ימים בתחושת בדידות מעיקה, לא מתחבר עם החברים, אין לו עם מי לדבר, לפטפט, לצחוק או סתם לשוחח בנחת.

הוא לא יודע להצביע על הנקודה, מה הבעיה בו, והוא חסר אוניס מול המציאות הקרירה בה נקלע, והוא חושש כי כל חייו יסבול מכך.

דיברתי איתו במשך שעה ארוכה, בסופה, בסייעתא דשמיא, הוא יצא לדרך חדשה.

אעלה בפניך, את עיקרי הדברים והנקודות שדיברנו, קודם כל בכדי שידע כל בחור שמתמודד עם סוג כזה של קושי, כי הוא לא היחיד. הידיעה הזו לבדה - מכילה הרבה מאוד נחמה. וחוזי מזה, אולי יוכל בחור המתמודד עם זה לקחת מכאן כלים להיטיב עם מצבו והיה זה שכרי.

ובכן, ראשית, חשוב מאוד שתדע, בחור יקר, שהבעיה שאתה מתמודד איתה מצויה מאוד אצל בחורים בתחילת דרכם. היא אופיינית, נורמלית ולגיטימית לגמרי ובס"ד במרבית המקרים משתפרת ונעלמת עם הזמן. עצם ידיעה זו יש בה כדי לשפר את הרגשת המועקה.

עתה ננסה להבין את המצב בו הנך נתון. נראה כי נוכל לאתר בנקל מגוון סיבות:

1. העובדה שאתה לומד כרגע עם מגוון בחורים חדשים שאינם מכירים אותך כלל, ואינם יודעים עד כמה היית מקובל ואהוב, מעמידה אותך במצב בו אתה עסוק בבניית תדמיתך. חשוב לך להראות את מגוון כישוריך החברתיים כמו גם הלימודיים, ולהוכיח את המוצלחות שלך. במצב זה חסר לך הבטחון והרוגע הנדרשים לחלוקת חוויות

3. עצם הנתינה שלך לחברים כבר יוצרת קירבה, ובכוחה להיות חוויה משותפת. נכון, החוויות יתרבו ככל שיעבור הזמן, אך בכוח הנתינה ליצור עוד ועוד חוויות ושיתוף.

ואליך קורא יקר, אם הרגשת שאכן זו ההתמודדות שלך, ואתה יודע עכשיו כיצד להתמודד עם הקושי מה טוב, ואם עדיין אתה מרגיש שיש משהו אחר מציק לך בנושא זה או בכל נושא אחר בחיי בן ישיבה, אל תהסס, פנה למוקד הישיבה, שם תוכל להתייעץ בדיסקרטיות על כל הקורות אותך ובס"ד לקבל עצה והכוונה טובה ולעלות בדרך העולה בית א-ל לתפארת כל בית ישראל.

בהצלחה רבה!

עתה, אם נתמקד בשלושת הגורמים שהעלינו, נוכל להבין כיצד הפתרון הזה ייתן מענה, ויחיש את החיבור לחברה:

1. העובדה שאתה יכול לגרום לחברה להעריך ולהאזין אותך - מעניקה לך את התדמית שאתה הכי זקוק לה כעת: אתה אהוב, מוערך נותן ומעניק, ועתה - אין לך תדמית נצרכת מזו!

2. הפתיחות הזו לחברים תזמן בפניך את האפשרות להכיר אותם ולתהות על קנקנם. אתה כ"כ נחמד, ולא מרתיע, מלא אמפתיה ומבין - אז למה לא לספר לך, לשתף. זוהי הזדמנות אדירה בשבילך להכיר. נצל אותה!

הרב יעקב ישראל ברזילי עונה לפניו במוקד הישיבה בימים ראשון ורביעי

חושש?
חושב?
שואל?

תתייעץ!

צוות מורחב של מוקד הישיבה לעזרתך בכל יום בשעות הערב

חייגו: 1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 - 10:30 בערב ★ שיחת חינם

כל אחד יכול להצליח בלימוד התורה!!!

בפינת הרחוב ימינה..... שם תקבל אותו!

כגון -מְצַרִים- -מְצַרִימָה-, ומספר החזו"א שאותו בחור שאל אותו: 'והלא מְצַרִים לא מתחיל ב'לְמַד'? כלום יש חוסר כשרון יותר גדול מזה? וסיים החזו"א שהאישי הזה הפך לאחד מגדולי מרביצי התורה המקובלים ביותר! וסיים, שהכל תלוי ביגיעת התורה ובתפילות.

ואם נחשוב אולי רוח הקודש פיעמה ברוחו של מרנא החזו"א, הנה דברים מפורשים ומאירים מצאנו שכתב בעל הנחלת דוד (דרשות בית דוד דרוש ז' ד"ה הלא): 'אמנם המשיח השתדלותו להשיג חכמת התורה, כי אז גם מה אשר לא יהיה בכח שכלו להשיג, על כל זה הנה התורה תמציא עצמה אליו' [הובא בשיח דוד מאמר נ"ד להגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת חברון].

וכבר ידועים הדברים ואין כאן המקום להאריך מקוצר היריעה, שרבים מגדולי הדורות שהעידו על עצמם, כי היו בעלי כשרון חלש, וביגיעת התורה והתמדתה ובריבוי תפילות לה' יתברך, זכו ונהפכו לגדולי תורה אמיתים בעלי כשרון וחכמה גדולים!

נסיים רק באמרתו הידועה של מרנא המהר"ם שי"ק זיע"א אשר תחוק לכבות חלשים: 'בילדותי היה לי תקו קאפ' [ראש דלעת], והשם יתברך עזר לי שהפכתיו לראש אנושי - והכל בכח היגיעה בתורה'. בשורה גדולה גילינו! שכל אחד - כל אחד ממש - יכול להשיג כשרונות ביגיעת התורה, ולהיות מגדולי התורה, ואין הדבר תלוי אלא בעמל ויגיעה ותפילה בלבד!

ההבדל ביניהם, הוא 'גרוש' או חצי שעה?

ועתה נבאר את החלק השני והוא היתרון שיש ללומד תורה מתוך עמל ויגיעה.

יש לדעת שלא הכשרונות הם המצמיחים את גדולי התורה! אלא אך ורק העמל וההתמדה וכח התפילה, הם אלו שהצמיחו גדולי תורה, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ג מת"ת ה"ו) 'מי שנשאו ליבו לקיים מצוה זו של תלמוד תורה וכו' שאין ד"ת מתקיימין אלא במי שממית ומרפה עצמו עליה ומצער גופו תמיד ולא במי שלומד מתוך עידון וכו' ע"כ. התורה נקנית רק בעמל, וגם בעלי הכשרונות הגדולים, מי מהם שלא עמל וידע לא גדל וצמח לגדול בתורה, כך העידו כל גדולי הדורות וגם אלו מתוכם שהיו ידועים כגאונים ועילויים, שרק בעמל התורה שלהם זכו למה שזכו, וכפי שמובא בשם מרן הגר"א קוטלר, שהיה ידוע גם כעילוי גדול: 'העולם טועה שלהיות גאון בתורה זה על ידי כשרון, אולם לאמיתו של דבר הגאונות בתורה נובעת רק מעמל! לא פחות ולא יותר!'. ומי לנו גדול מגאון הגאונים מרן רבי יצחק אלחנן

הוא נכנס לישיבה עם שאיפות גדולות והרבה רצון ומרץ, הוא בחור משקיע ועמל, ומשתדל בכל כוחו ויכלתו ללמוד להקשיב בשיעורים וללמוד כל הסדרים, אבל..... אחרי תקופה מסויימת סימני יאוש וחידלון התחילו להראות בו, המרץ כבה, החשק חדל, החיוניות נעלמה! ומה הסיבה? הוא לא הסתיר זאת: לא התברכתי בכשרונות מיוחדים, ובראותי את חֲבָרִי כיצד בעמל קטן הכל מובן, בשיעור אין נדרש מהם מאמץ גדול... ואני בשביל להבין כל דבר צריך להתאמץ כל כך, את השיעור אני מבין כך בקושי וגם זה אחרי חזרות אין סוף.... זה מייאש! מה יצא ממני בסוף?

טענה נכונה ובעיה מצויה, שאחר התבוננות בדברי רבותינו הרי שהטענה לא נכונה והבעיה לא בעיה אלא אף יתרון ומעלה, ודבר זה מתחלק לשני ענינים: א. כשרון הוא בר השגה לכל אחד ב. העמל הוא מעלה ויתרון.

ונתחיל ביסוד הראשון שעצם ידיעתו היא עידוד רב לכל המרגיש וחושב מחשבות טעות מאין אלו. יש לדעת כדבר פשוט שאם אמרו חז"ל שכל אחד ואחד צריך לומר 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי' הרי שכל אחד יכול להגיע לדרגת אבותינו הקדושים! כל אחד יכול להיות אדם גדול! בין אם הוא בעל כשרון או שאינו כשרוני כלל! כי הכשרונות והיכולות לגדול בתורה הם ברי השגה לכל אחד! יסוד זה מלמדנו מרנא החפץ חיים זיע"א ממה שכתוב בתורה בעת בניית המשכן 'שכל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה לעשות אותה' והיינו שלא רק החכמים ויודעי דעת ובנין יקרבו אל המלאכה, אלא כל מי שנשאו לבו גם בלי כישורים כלל - יתן ה' חכמה בלב, ומכאן שכל הרוצה לשאת לבו אל מלאכת בית ה' ללימוד התורה הקדושה - ה' יתן לו חכמה וכשרון לדעת את המלאכה תורת ה'.

גילוי נשגב זה זכינו ואף יצא מלשכת הגזית של מרנא החזו"א זיע"א, שאמר בהאי לישנא: 'יכול להיות אדם ללא כל כשרונות, סתום לגמרי, אבל תוך כדי שהוא הולך ומגיע לפינת רחוב ומסתובב לרחוב השני - והנה נפתחים לפניו כל הכשרונות וכל המעיינות, והוא נהפך לפתע לבעל כשרון עצום'. אלו הם דברים המעודדים עד מאד, הכשרון יכול להגיע לכל אחד במתנה ולו רק יעמול עוד ועוד בתורה ויתפלל כדבעי לה' יתברך. מרנא החזו"א הוסיף באותו מעמד והביא דוגמא לדבר וסיפר: 'על אחד מהבולטים ביותר בין גדולי התורה שבזמנו, שבצעירותו לא היה כשרוני בכלל, ועד כדי כך היה סתום, המשיך החזו"א לספר, שבהיותו כבר בגיל שמונה עשרה, ביקש ממני לבאר לו פשט ברש"י שאומר, שכל תיבה שהצריכה הכתוב 'לְמַד' בתחילתה, הטיל בה הכתוב 'הא' בסופה

'בנוס' גדול ונוסף נתן הקב"ה לעם ישראל בנותנו להם את התורה הקדושה, 'בנוס' שאין ולא בנמצא בשום חכמה בעולם! - גילוי זה מגלה לנו המהרש"א (ברכות כח, ב) על דברי הגרמא 'רבי נחוניא בן הקנה שהיה מתפלל ביציאתו מבית המדרש "מודה אני לפניך.. שממתי חלקי מיושבי בית המדרש ולא מיושבי קרנות... שאנו עמלים והם עמלים אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר" והתמיהה גדולה עד מאד! וכי אנשי העולם העמלים לפרנסתם, לא מקבלים שכר על פעולתם? האם העשירים הגדולים בעולם לא הגיעו לעושרם בגלל עמלם ויגיעתם הרבה בנכסיהם ובממונם?

אלא מבאר המהרש"א יסוד עצום ונשגב ומרומם! הבדל גדול יש בין העמלים בתורה ומצוות לבין העמלים בעניני העולם, שהעמלים בתורה ומצוות מלבד שעל עצם קיום המצוה יש להם שכר עצום בעולם הבא 'עין לא ראתה', אבל בכל מה שמוסיפים עמל יזע ויגיעה בחיובות ובזריזות בקיום התורה ומצוות מעבר לעצם קיום המצוות, על זה משתלמים שכר כאן בעולם הזה.

ויוצא שבעמל עניני העולם העמל מקבל לפי תוצאת מעשיו, באם הנגר עשה ארון, לא משנה אם השקיע עמל ומסירות רבה או עשה במהירות ללא השקעה מיוחדת, הוא יקבל אותו שכר על התוצאה של הארון המוגמר ולא על העמל והמסירות שהשקיע, אבל העמל בתורה ומצוות, שכרו נמדד גם במסירות בחיובות ובעמל שהוא משקיע בתורה הומצוות, שמלבד השכר על עצם המצוה שהוא מקבל לעולם הבא, הוא יקבל גם שכר על העמל והיזע שהשקיע, וככל שישקיע ויעמול יותר, יקבל כאן בעולם הזה שכר גדול. ועל זה נאמר במשנה באבות (פ"ו מ"ד) 'כך היא דרכה של תורה.... ואם אתה עושה כן, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, גם כאן יש שכר על המצוות על העמל ועל היזע והיגיעה.

דברים נשגבים ומרוממים עד מאד - כן הקב"ה גזר עלי שאצטרך לעמול יותר להיזע ולהתיעג יותר, אבל יש לזה מעלה ויתרון, כל עמל ויגיעה נוספים בתורה - שכרם בצידם וכאן בעולם הזה. היש 'בנוס' נפלא מזה!

כדי לצייר יותר מעלה זו, נביא מעשה מרטיט המתאר בצבעים חדים את המעלה העצומה הזו של לימוד תורה מתוך עמל ויגיעה - פעם עמד מרן רבי יצחק הוטנר זצ"ל באיזה שמחה ודרש על ענין של עמל התורה, באותו מעמד היה נוכח גם מרן רבי אהרון קוטלר זצ"ל. ואמר רבי יצחק הוטנר שמה שאמרו חז"ל הלומד תורה מתוך הדחק אין כונתם רק לדחק של פרנסה, אלא גם לדחק של כשרון, למי שלא התברך בכשרונות והלימוד אצלו נעשה בדחק בעמל ויזע, הוא זוכה לשכר הרבה מאד.

לאחר הדרשה לפני שהלך רבי יצחק הוטנר, חיפש את רבי אהרון קוטלר לומר לו 'שלום עליכם' ולא מצאו, חיפש וחיפש ומצאו יושב ובוכה באחד מחדרי השיעורים בכנין ההוא, שאלו רבי יצחק הוטנר למה ראש הישיבה בוכה? האם גרמתי בדברי איזה צער לראש ישיבה? אמר לו רבי אהרון קוטלר, שאחרי מה שהוא שמע שלימוד תורה מתוך הדחק זה גם מי שלא התברך בכשרונות והלימוד בשבילו בדחק ועמל גדול, אז הוא בוכה על מצבו מה שלא זכה לזה כלל, שהרי יש לו ישיבה ותלמידים, וגם כידוע התברך ר' אהרון בכשרונות נדירים של גאונות, ועל זה הוא בוכה שאין לא את המעלה של לימוד תורה מתוך הדחק כלל.

שמח בחור בעמלך ויגיעתך בלימודך, ותראה פירות כאן בעולם הזה ובעולם הבא!

ספקטור, שהעיד עליו מרן הנצי"ב 'שהפוסק הכי גדול שבדור הוא הגאון רבי יצחק אלחנן - היות והוא המתמיד הכי גדול שבדור!'. לא גאונותו לא כשרונותיו עמדו לו, רק התמדתו!.

עדות מעניינת השמיע הגאון רבי ראובן יוסף גרשונוביץ (ניצוצי אש עמ' רפט) ששמע ממרן החזו"א שאמר 'שרוב גדולי ישראל לא היו בעלי כשרונות - וכל גדולתם באה רק על ידי עמלם'. וכפי שאף העיד על עצמו מרן הרב שך (מכתבים ומאמרים מה) 'אין יוצא מן הכלל בזה... בין מי שהוא בכל כשרונות גדולים ובין מי שהוא לא כל כך כשרוני, כולם יכולים לעלות במעלות התורה ולהיות מגדולי התורה והיראה! כי הכל תלוי אך ורק ביגיעה!, והוא אמר פעם לחתן בר מצוה שהתאונן בפני שכשרונותיו חלשים, והשיב לו: דע לך שבצעירותי היה לי 'ראש של קרש' אלא שהעיקר ההצלחה היתה ע"י העמל וההתמדה ולא בכח הכשרונות! (לעבדך באמת ח"א עמ' רא).

דוגמה חיה לכך היה לנו בימינו: כשהגיע הבחור נתן צבי פינקל בחור אמריקאי משיקגו ללמוד ביישיבת מיר, והיה חושש שמא לא יצליח להתברג בחברת העילויים של ישיבת מיר, אמר לו הראש ישיבה ר' אליעזר יהודה זצ"ל: דע לך נתן צבי! סוד ההצלחה בתורה ויראת משיים - תלוי אך ורק בעמל!!! אם תתאמץ ותתיעג - תהיה גדול בישראל!!!, ואכן כך עשה וזכה!

מסמרות אלו קבע לנו גם מרן הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל בקובץ אגרותיו (ח"א עמ' קטז) 'שהדרך להגיע לשלמות בתורה ויראת שמים אינה תלויה לא בכישרים ולא בגאונות, תכונות אלו נצרכות להבדיל רק באוניברסיטאות וכדו', לעומת זאת מה שנחוץ לבן ישיבה הוא: און קשבת, שאיפה, ורצון להבין ולגדול! ואף הוסיף ר' אלחנן והתבטא לעת זקנותו (אור אלחנן ח"א עמ' כז) 'אפילו בחור בעל כשרונות בינונים, מכיון שלמד בהתמדה שתיים עשרה שעות ביום, מובטח לו שיצמח גדול בתורה, והוסיף שדבר זה למדתי מתוך הנסיון'.

ומה שלפעמים מתייאש הבחור שאינו כשרוני כ"כ, שמכך שהוא צריך לעמול הרב יותר מאחרים, ולפעמים נוטה להתייאש בגלל זה, נביא בזה מה ששמעתי מכ"ק האדמו"ר מצאנו שליט"א בשם אביו מרן בעל השפע חיים, שבגליציה היו אומרים, שההבדל בין הכשרוני ללא כשרוני הוא 'גרוש', והינו שבגרוש הזה אפשר לקנות שמן לנר קטן, וראיתי שמביאים כך גם בשם מרן רבי ישראל סאלנט, שההבדל הוא נר קטן והיינו מאמץ קטן נוסף, ומרן הגר"ח קניבסקי כתב (ארחות יושר עמ' צ) שההבדל הוא מאמץ של עוד חצי שעה ותו לא!

מעלת העמל והיגיעה בתורה - היא הכשרון הכח והדרך להיות גדול בתורה!!!

למה בכה רבי אהרון קוטלר אחרי דרשתו של רבי יצחק הוטנר?

אחר כל זה כבר רואים עליו קצת יותר אור, הוא נראה יותר מעודד, אבל עדיין.... עדיין נראה שמשא כבד עליו. מדוע? שאלתיו!, והוא אמר לי נכון שהבנתי שכשרון הוא בר השגה לכל אחד, ונכון שאני מיודע היום שהכשרון הוא לא 'המתכון' לגדול בתורה ורק עמל ויגיעה זה המתכון המנצח, אבל..... למעשה עדיין קשה לי בזה שאני צריך בכל דבר לעמול יותר, להשקיע יותר, בשעה שיש מחברי שזה הולך להם יותר בקלות.

בשבילך אמרתי לו: יש לי את הדובדבן שבקצפת שבכל הענין הזה, ורק שהקדמתי לו שיש ליכור כפי שכתבנו מקודם מגדולי הדורות, שההבדל בין העמל הנצרך לבעל כשרון לאחד שאינו כזה, הוא 'גרוש' ו'חצי שעה' [בכל לימוד ולימוד] ואחר המאמץ הנוסף, נפתחים שערי חכמה ודעה לבלי סוף, וזה מנוסה!

שמשון והשליך לפח, לעיני החנווני שהפטיר בצער: "לא חבל על הכסף שלך, הרב פינקוס?"

"לא חבל על הכשרות של עם ישראל?" השיב הוא.

"אז מה אתה רוצה שאעשה?"

"שלא תביא עוד מסטיקים".

למרבה הפלא, הוא אמנם חדל להביא.

וכיצד נודע המעשה?

אחד מתלמידי הישיבה שנכנס אליו לביתו, מצא לתדהמתו על השולחן עשרות חפסות סוכריות וממתקים שונים שיובאו מחו"ל, חלקם עם חותמת כשרות כלשהי, וחלקם נעדרו אף כשרות בסיסית. מאי האי? שאל הבחור.

"אינך חושד בי שאוכל את הממתקים האלו", הגיב רבי שמשון בחיוך, "אבל נכנסתי לקיוסק כאן בשכונה והגעתי להסכם עם החנווני שאני רוכש ממנו את הסחורה, בתנאי שלא יביא עוד מהסוג הזה". מאה דולר (!) שילם מכיסו על העסקה... "הרב מחוייב להוציא סכום כזה על העניין?" שאל הבחור בתדהמה. ותשובתו של ר' שמשון, לא איחרה לבוא:

"מי יאכל את הממתקים האלו? הילדים של השכונה שלנו - שיכון ויז'ניץ. וכי זה נושא של חיוב ופטור גרידא? מדובר הרי בהצלת ילדים ממאכלות אסורות!"

(מתוך הספר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו)

היה זה לפני עשרות בשנים. ר' שמשון הבחין שהחנווני במושב תפרח שבו התגורר באותה עת, העמיד את שולחנו למכירה מסטיקים שכשרותם היתה מפוקפקת. הוא רכש בפשטות את כל ה'סטוק' והשליכם אחר כבוד אל מקומם הראוי להם - בפח האשפה.

ת"ח מבני המקום תהה באזניו לפשר הדבר ושאל: "הרי על העטיפה מופיעה חותמת של הכשר פלוני, שעליו מפקחים רבנים, ויש הסומכים עליהם?" - אולם רבי שמשון לא אבה להידרש לגופה של טענה זו, אלא התייחס לעניין באופן כללי, בהסבירו מאין נובעים חילוקי הדעות ביניהם בעניין זה: "הגישה שלך היא האם זה 'כשר' או 'טרף', אבל לדידי הנושא הוא אם יש כאן 'טמטום הלב'! (כדרשת חז"ל על מאכלות אסורות). רק 'חסר' לי שהבן שלי יפגוש באחד מחבריו, והלה יכבד אותו במסטיק כזה..."

לא חבל על הכשרות?

סיפור זהה ממש התרחש עמו שנים אחדות קודם לכן בבני ברק. באותה עת (שנת תשל"א) הרביין רבי שמשון תורה בישיבת "תפארת אבות" בבני ברק וגילה כי בחנות המכולת הסמוכה לישיבה מוצעים למכירה מסטיקים שכשרותם מוטלת בספק. אף במקרה זה רכש רבי שמשון את כל המלאי שהיה בחנות והשליכו לאשפה. כעבור כמה ימים, הביא בעל החנות כמות נוספת, שאף ואתה רכש רבי

עליה נאמר (דברים כט. א) "לעברך בברית ד' אלקיך ובאלתו", שהיא הברית לקיום התורה וללימודה..."

"מדובקים..."

מרגלא בפומיה דברי הגמרא (ב"מ פד) "יומא חד הו הקא סחי ר' יוחנן בירדנא (היה שוחה רבי יוחנן בירדן) חזייה ריש לקיש שהיה לסטים ושוור לירדנא אבתריה (קפץ לירדן אחריו) אמר ליה ר' יוחנן חילך לאורייתא (כמה כוחך יפה לסבול עול תורה) אמר ליה ריש לקיש שופרך לנשי (ויפך ראוי לנשים) א"ל אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי (אם תחזור כך מלהיות לסטים אתן לך אחותי שיפה ממני) קביל עליה (קבל עלי עול תורה) בעי למיהדר לאחויי מאניה (רצה לחזור לקחת בגדיו) ולא מצי הדר (לא יכל לקפוץ כבראשונה) ומבאר רש"י - משקבל עלי עול תורה תשש כוחו.

היה רבינו מדגיש: אם היה ריש לקיש אומר שהוא ילך ללמוד תורה, אפילו מתוך כוונה רצינית עדין לא היה זה מספיק, כי לבסוף יכול הוא לחזור ולהיות לסטים, רק כשהחליט בהחלטה גמורה בגדר של קבלת עול תורה, כשהבהיר לעצמו היטב שהתורה היא עול עליו והוא כפוף רק אליה, רק אז חל בפנימיותו שינוי כזה, שלא היה יכול לחזור למצבו הקודם.

הרי שהתשש כוחו אינו איזו חולשה שנפלה עליו, שהרי לא למד עדיין מלה אחת, אלא שמסר כל כוחותיו לתורה וממילא גבורה של דברים של תורה אין צורך בהם, לא תפסו אצלו מקום. היה חביב אצלו נוסח הבקשה שמבקשים במוצאי שבת: "החל עלינו את ששת ימי המעשה הבאים לקראתנו לשלום חשוכים מכל חטא ופשע ומדובקים בתלמוד תורה". היינו שזה לא יהיה דבר חיזוני אלא דבוקים בזה לגמרי שזה יהיה חלק מאיתנו, ללכת עם מחשבת

התורה גם כשיוצאים מבית המדרש, אם זה בבית או ברחוב, הולך לישון עם קושיא קם בבוקר הוא מהרהר עליה.

גדר כזה של קבלת עול תורה ראו אצל רבנו. הוא פרק מעל עצמו עול חשבונות הרבים שבקשו בני אדם וכל עינו היה רק דביקות מוחלטת בלימוד התורה, ללמוד וללמד ולקיים כל מצוותיה בשלמות, דביקות שלא ניתן להיפרד ממנה לרגע. בשיחותיו בישיבה במוצאי שבת הרבה לדבר על גדר זה של "מדובקים" הגדיר את הדברים בדוגמא מחייו, בצורה שפתחה צוהר זעיר למושגו בדביקות התורה. וכך אמר: "אני נכנס להתרחץ ואני ממחר לצאת משם מפני שאני באמצע קושיא ושם אי אפשר להרהר בדברי תורה ולכן אני ממחר כדי שאוכל לחשוב התירוץ. זה נקרא מדובקים שאינו יכול להפרד לרגע ממחשבת התורה..."

כך היה מגדיר זאת אחיינו הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל משגיח ישיבת קמניץ: סוד הצלחתו הכבירה היא, היות דבוק במשימה, שכאשר החליט להקדיש חייו לתורה עשה זאת בכל כוחו.

סיפור מופלא מספר תלמידו רבי אריה הרמן: ארע פעם שרבינו נאלץ לעשות צילום רנטגן בבית החולים, היה זה בעת שנפתח בית החולים שערי צדק במבנה החדש, רבינו ביקש לעשות הצילום בבוקר מוקדם (כנראה כדי למנוע ביטול תורה של כל היום) ואכן מיד לאחר תפילת שחרית בישיבה באתי לקחת אותו לשם, (אגב, למרות שמיהר, דבר ראשון כאשר הגעתי אמר שארד לאכול משהו ואשתה קפה). בעת שערכו לו את הצילומים נאלץ להוציא את הציציות והתפילין ולאחר מכן לבשם תיכף מיד ודיבר בדברי תורה, כך שלש או ארבע פעמים. בפעם האחרונה שהפיעו לו בתלמודו ושיחת דברי התורה וקראהו לצילום רביעי, פרץ בכבי ואמר לי: הכל, כל הביטול תורה הזה הוא בעוון ביטול תורה!

(קטעים מתוך הספר 'מגדלתו ומרוממתו')

אשר שאלת עם הרב ישראל ליוש

גם בלימוד התורה, צריך כל בחור ליצור לעצמו 'חשקים' בלימוד, להתבונן מה יכול לשמח אותו, אם זה סוג הלימוד או צורת הלימוד, וזה יהיה מעין זריקת עידוד ושמחה במסלול הלימוד המתפרס ע"פ זמן חורף הארוך. ואין כמו סיום מסכת היוצר 'שלמות', כדי ליצור סיפוק ושמחה בלימוד התורה.

קביעת לימוד מחוץ לסדרי הישיבה

בשאלה זו חייב כל בחור להתייעץ עם רבותיו, האם הוא מסוגל להוסיף עוד לימוד מעבר לסדרי הישיבה, אבל חשוב להדגיש היבט מסוים, שאולי תוסיפו אותו לשיקולים שלכם. ישנו הבדל גדול בין הלימודים המחויבים בסדרי הישיבה, לבין לימודים שבחור מקבל על עצמו שאינם מסדרי הישיבה. לימוד סדרי הישיבה נלמדים במובן מסוים ללא בחירה, אנחנו לומדים אותם כי אנחנו חייבים לעמוד בסדרי הישיבה. לעומת זאת, כשבחור מקבל על עצמו לימוד כל שהוא מחוץ לסדרים, הוא עושה זאת כי הוא החליט, זה נעשה מרצונו החופשי. בקבלה הזו הוא החליט לוותר על דקותיו הפנויות ולהשקיעם בלימוד אחר שהוא כלל לא היה חייב ללמוד. דבר זה כשלעצמו יש בו קנין עצום בנפש, הוא מגביה ומרומם את העושה כך טפח וטפחיים מעל הרמה הרגילה. יש גם בלימוד כזה מתיקות מיוחדת, בבחינת 'רוצה אדם בקב שלו'. בחור מרגיש שלימוד כזה הוא הרבה יותר 'שלו' מהלימודים שכולם עושים. ובוודאי שלימוד כזה יכול להשליך על שאר הלימודים הנעשים מתוך מחויבות, שגם הם ייעשו בחשק, כאילו בחרתם אותם, כי טעם המתקנות שבלימוד כזה, נשאר וממתק את לימוד היום כולו.

חזרה על מסכתות שנלמדו בעבר

מעלות רבות ישנן לחזרה על הלימוד, הראשונה שבהן: הבנה עמוקה יותר, כפי שסיפר הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שכאשר למד ביישיבת וולאז'ין למדו בני ביישיבה בכל יום דף גמרא, וחזרו עליו שתים-עשרה פעמים. "אך אני" - אמר ר' איסר זלמן - "הייתי עמקן גדול, והספקתי לחזור על כל דף רק שמונה פעמים, אותם ארבע פעמים שחזרת פחות מחבריי, חסרים לי עד עצם היום הזה"... מעלה נוספת היא ה'זיכרון', אין ספק שכל חזרה וחזרה מבטיחה זיכרון לטווח ארוך יותר. לכן, אולי כדאי לך לחשוב על סיום מסכת שלמדת בעבר, כי מלבד כל המעלות הנוכרות, תוכל גם לבחור את המסכת שהצלחת בה יותר, ובכך תתפרק על לימוד אהוב, שבוודאי יעזור לך גם בלימוד ההווה.

הצלחה מרובה!

לכבוד עלון הישיבה

ארזן בני הישיבות הבשנתו, מקיים מצב סיומי מסכתות. כל בחור מקבל על מצב סיומי מסכת המשך זמן חורף, ובהין הזמנים פסח אורכים מצב סיומי מצב מצב אלכבא התורה אלכבא המסיימים. אינני יכול לסיום את המסכת הנלמדת בישיבה, כי אצלנו מנשיבים אלמנא את המסכת גם בזמן קיץ, שאותי: האם מקבל על מצב סיומי מסכת אחרת שאינה נלמדת בישיבה, אלא כדאי להשקיע את ראשי בלימוד אחר מצב לסדרי הישיבה?

יכתיבה

עוזר ב' ישיבה קטנה

ירמיהו היקר!

שאלתך פותחת בפנינו הזדמנות לדבר על נושא זה מכמה היבטים, ואני אפרט!

מה העניין בכלל לסיים מסכת?

האמת, שמצד חובת תלמוד תורה, יתכן שאין ענין כלל לסיים מסכתות, יכול כל בחור ללמוד מה שלומדים בישיבה, או כל לימוד אחר, ובוודאי מקיים בזה מצות תלמוד תורה. אלא שמרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א סיפר שכשאביו מרן הסטייפלר זצ"ל היה ראש ישיבה ביישיבת בית יוסף, לא היו לומדים את כל המסכת, אלא רק את רובה, ולכן היה משלים את השאר לבדו מחוץ לסדרי הישיבה, והסביר את מנהגו, שאין זה כבוד המסכת להתחיל אותה ולא לסיימה.

מלבד כל זאת, כולנו מרגישים שקשה מאוד ללמוד בלי 'שמחת התורה', שאיפת כל בחור לשמוח בלימוד. הדבר המועיל ביותר לשמחת התורה, הוא סיפוק בלימוד, ו'שלמות' יוצרת 'הצלחה', והצלחה יוצרת 'סיפוק', כשבחור יודע שכל לימוד שהוא מוסיף, מקרב אותו לשלמות המסכת, זה מייצר לו חשק גדול בלימוד. דמיינו לעצמכם את תחושת העשינו את זה! שבסוף מסלול הליכה ארוך ומייגע. לא אחת, בחור מתחיל מסלול הליכה קשה ומפרך, רק כי הוא יודע שבסוף הוא יטעם את הטעם המתוק של ההצלחה.

שאלות למדור זה ניתן להפנות בפקס שמשפרו 0775558983

צריך עיון

איתא בגמרא (סנהדרין כב.) "המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו, שנאמר שויתיה' לנגדי תמיד". וצ"ע איך דרשו מפסוק זה שדווקא המתפלל צריך לראות כאילו שכינה כנגדו, הא מפסוק זה משמע שתמיד תהיה שכינה כנגדו ולא רק בשעת תפילה.

תשובות והערות יש לשלוח לפקס שמספרו: 077-555-8983 | יש לציין בכתב ברור את שם השולח, כתובת ומספר טלפון.

מהשערי תשובה. דוחה דעת המפ"ג לגבי אלוקי נשמה, כי זה הודעה על העבר וברכת מחיה מתים זה על העתיד.

הבחה"ח ישראל זלושינסקי, חיים יוסף גפנר, מוישי חדש, נח קפלון, ברוך שוורץ, מ.י.ר. וי.מ. ועוד כתבו, דמתיר אסורים עניינו מה שהוא ניעור משנתו שהיה אסור בו, אבל מתיר אסורים שבברכת המתים זה ממש על שבויים שנפדים.

הבחה"ח אברהם ברוך דייטש הביא מהערוך השולחן סי' נב, שפוסק דהה"נ ואפשר שא"צ לברך מתיר אסורים אם כבר בירך ברכת מחיה המתים.

הבחה"ח ישראל אריה שפר כתב ליישב בשם ר' משה פריינד ע"פ דבר ר"י אייבשיץ במסכת ברכות שכתב שברכת רפאנו היא רק על חולי עמו ישראל משום דקאי על הברית, ואשר ייצר קאי על כל העולם כלשון הברכה רופא כל בשר ומשו"ה אינו יוצא יד"ח אשר יצר בברכת רפאנו.

ישר כח לכל הכותבים כמו"כ נשלחו תשובות רבות נוספות למערכת, אנו מתנצלים בפני אלו שתשובותיהם לא הספיקו להיכנס לגליון זה ואי"ה עוד חזון למועד לפרסמם...

כמו"כ במקרה ומתקבלות תשובות אחרי המועד השולחים נכנסים להגרלה הבאה.

דעת הפרי חדש או"ח סי' נח (הובא במשנ"ב סי' ו יב) שאם לא בירך ברכת אלוקי נשמה עד אחר שהתפלל שמונה עשרה אינו מברך עוד לאחר התפילה משום שכבר אמר מחיה מתים כן מצאנו גם במי שלא בירך ברכות התורה שיוצא יד"ח בברכת אהבה רבה (יעיין מ"ב שם ובסי' נב ס"ק יט.) וצ"ע מדוע אין הדין כן במי ששכח ברכת מתיר אסורים שברכת מחיה מתים תפטרנו שהרי יש במטבע הלשון "ומתיר אסורים" וכמו כן מי ששכח ברכת "אשר יצר" שברכת רפאנו תפטרנו.

הבחה"ח חיים ניסימוב, משה ברקוביץ, יוסי רוס, יהודה ברגר, צבי ברוט, יוסף בכר, אברהם רן, יצחק דייטש כתב ליישב: דברכת רפאנו אינו ממש המטבע לשון של אשר יצר, ומשום הכי אינו פוטר.

תוספת ביאור הוסיפו הבה"ח ישראל זלושינסקי, יעקב רבינוביץ, חיים גלומב, משה מילר, דעיקר הברכה היא החתימה, ובברכת רפאנו אינו כהחתימה של אשר יצר, אמנם צריך עיון, מברכת אהבה רבה שפוטרת את ברכת התורה אף שאין חתימתה דומה.

הבחה"ח מוישי חדש, משה אלטשולר, שמואל גרמן, אליעזר ליבוביץ, חיים יוסף גפנר ועוד, כתבו ליישב: דברכת רפאנו עניינה על חולה, ואשר ייצר ענינו להודות על בריא האדם בחכמה ומשו"ה אינו נפטר בכך.

באופן דומה כתבו גם הבחה"ח, יעקב טראב, אהרון מובשוביץ, חיים כהן, משה גילקרוב, שמעון שפיץ, אברהם פוקס ועוד, דברכת אשר יצר עניינה היא הודאה על העבר וברכת רפאנו היא בקשה על העתיד. אמנם הבחה"ח שי עקיבא עג"מ, הביא

בהגרלה על הספר החדש לקראת שבת בראשית ב' בהוצאת דרשו זכו:

הבה"ח חיים אשר, אלעד. שי עקיבא עגמי, ירושלים

ניתן לשלוח שאלות למערכת השאלות המובחרות יתפרסמו במדור זה

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

יוצא לאור ע"י ארגון אחינו רח' הקבלן 45 ירושלים טל: 02-5609025 | לקבלת העלון לפנות לכתובת הנ"ל